

Engangsplast og emballage: Hvordan udvidet producentansvar kan mindske plastikforurening

Februar 2021

EN UNIK POLITISK MULIGHED: FRA ENGANGSBRUG TIL FLERGANGSBRUG

Danmark skal implementere kravene om udvidet producentansvar for engangsplast i medfør af EUs engangsplastdirektiv samt for emballager i medfør af EUs emballagedirektiv. Implementeringen af de nye EU-krav rummer en unik mulighed for at fremme et **grundlæggende skift fra engangsbrug til flergangsbrug**. Det er derfor afgørende, at producentansvaret implementeres på måde, der i overensstemmelse med affaldshierarkiet, først og fremmest forebygger affald og fremmer genbrug og genpåfyldning med velfungerende retursystemer og genbrugs løsninger for emballager.

ENGANGSPLAST I HAVET: SLUK HANEN

Nyeste forskning estimerer, at der hvert år ender 15 mio tons plastik i havet¹. Det svarer omtrent til, at der hvert minut tømmer to skraldebiler ud i havet. Mindst halvdelen af denne plastik er engangsplastik². Den globale plastikproduktion forventes baseret på nuværende fremskrivninger at *firdobles* inden 2050³. Forskere understreger, at mængderne af ny plast, der sættes på markedet er så store, at oprydningsaktiviteter eller øget genanvendelse ikke kan løse problemet⁴. Skal problemerne med plastik i havet for alvor løses, skal der tages fat ved problemets rod: Produktion og forbrug af plastik, særligt engangsplastik, skal reduceres.

REDUKTION OG GENBRUG

De nye krav om udvidet producentansvar på engangsplast og emballager bør udformes med henblik på at sikre reduktion af engangsplast og fremme genbrugs løsninger. Det er ikke tilstrækkeligt udelukkende at fokusere indsatsen på at fremme genanvendelse af engangsplast og emballager, som der indtil videre lægges op til. Der er behov for at målrette indsatsen med en kombination af genbrugs- og reduktionsmål, graduering af gebyrer for at tilskynde til miljøvenligt design, samt konkrete tiltag, der kan fremme etableringen af genbrugs løsninger og udfase engangsbrug.

OCEANA ANBEFALER: SÆT REDUKTIONS- OG GENBRUGSMÅL IFM UDVIDET PRODUCENTANSVAR

- **Reduktionsmål** for engangsemballager og engangsprodukter
- **Gebrugsmål** for konkrete emballagekategorier

30%

stigning i markedsført
plastikemballage i
Danmark fra 2014-2018

(Kilde: Miljøstyrelsen,
Emballagestatistik, 2018)

50%

af al plastik i havet er
engangsplastik

(Kilde: Europakommissionen,
2018)

OCEANA'S ANBEFALINGER:

UDVIDET PRODUCENTANSVAR FOR ENGANGSPLAST OG EMBALLAGER

De nye krav om udvidet producentansvar på engangsplast og emballager bør implementeres på en måde, der sikrer reduktion af engangsplast og engangsemballager og fremmer genbrugelige alternativer gennem fastsættelse af nationale mål samt konkrete lovgivningsmæssige tiltag, der kan understøtte udviklingen.

NATIONALE MÅL

- **Sæt nationale reduktions- og genbrugsmål for engangsplast og emballager**

Nationale reduktions- og genbrugsmål skal sikre en hensigtsmæssig incitamentsstruktur i det udvidet producentansvar. Vi foreslår, at der sættes:

- **Reduktionsmål** for engangsemballager og engangsprodukter
- **Genbrugsmål** for konkrete emballagekategorier, som fødevarer, take-away, plejeprodukter, e-handel m.v.

5 TILTAG DER KAN FREMME GENBRUGSLØSNINGER OG UDFASNING AF ENGANGSBRUG

- **Forbyd engangsservice, når mad og drikke indtages "på stedet"**

Indfør krav om, at der anvendes genbrugeligt service, når mad og drikke indtages on-site på caféer og restauranter (herunder fast food). Formålet er at understøtte udfasning af engangsservice generelt og undgå at engangsplast substitueres med engangsprodukter af andre materialer, som også er skadelige fra et klima- og miljø perspektiv.

Lignende er indført i: [Frankrig](#); [USA/Californien](#)

- **Indfør krav om genbrugelige alternativer ved take away**

Indfør et krav om, at alle steder, der sælger mad- og drikke ud af huset skal give forbrugeren mulighed for at vælge en genbrugsemballage til deres take-away mad eller drikke.

Lignende er indført i: [Tyskland](#)

- **Indfør krav om genbrugeligt service ved store events**

Indfør krav om, at der anvendes genbrugeligt service (kopper, madbokse m.m.) ved store events som festivaler, folkemøde m.v. Lignende krav er indført i visse danske kommuner.

Lignende er indført i: [Københavns Kommune](#)

- **Indfør afgifter på engangs take-away-emballage**

En afgift på to-go kaffekopper, take-away fødevarer og lign., hvor afgiften kan undgås såfremt forbrugeren medbringer egen beholder. Formålet er adfærdsregulerende på linje med afgiften på bæreposer.

Lignende er indført i: [Canada/Vancouver](#); [Irland](#)

- **Etabler fond til udvikling af genbrugsløsninger**

Alloker midler til finansiering af udvikling og forsøg med nye genbrugs- og genpåfyldningssystemer, så detailsektoren kan drage fordel af de økonomiske muligheder for genbrug, og udviklingen kan hjælpes på vej.

Lignende er indført i: [Storbritannien](#)

Se også **Høringsvar vedr. udkast til lovforslag om udvidet producentansvar på plastprodukter** fra Oceana, Danmarks Naturfredningsforening, Plastic Change, Rådet for Grøn Omstilling og WWF Verdensnaturfonden.

HVORFOR GENBRUGS- OG RETURSYSTEMER?

Danske og udenlandske studier viser, at pant- og retursystemer er et meget effektivt værktøj til at forhindre, at plastikemballage ender i naturen og i havmiljøet^{5 6}. Optællinger af plastik fundet i den danske natur viser, at der i Danmark i sammenligning med andre lande findes markant færre flasker i naturen. De flasker, der findes som henkastet affald, er typisk uden pant, og demonstrerer således pantsystemets effektivitet. Pantsystemer kan således med fordel udbredes til andre plastprodukter. Flere studier peger samtidig på, at genbrugelige emballager, hvor samme emballage bruges i et vist antal cyklusser uden anden behandling end vask, har både en miljø- og klimamæssig gevinst i sammenligning med engangsalternativer⁷. Der er behov for, at der sættes langt mere ambitiøst ind for at fremme en udvikling mod mere genbrug og retursystemer. Dette kan ske gennem det udvidede producentansvar, men det kræver, at der skabes de rette incitamentstrukturer.

MERE TO-GO-GENBRUG

Engangsservice, som kopper, fødevarebokse o.lign er blandt de plasttyper, der oftest findes i den danske natur. Netop fordi de anvendes on-the-go og ofte er i lægtvægtsmaterialer, der nemt blæser væk, udgør de en særlig problemstilling. Med *Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi* fra juni 2020 er der fastsat et mål om, at "visse take-away emballager" skal reduceres med 50% i 2026. I følge aftalen, skal målet som udgangspunkt implementeres gennem et frivilligt sektorsamarbejde. Oceana mener, der er behov for at gøre mere for at tage hånd om udfordringerne og foreslår, at der implementeres konkrete lovgivningsmæssige tiltag i forbindelse med implementeringen af engangsplastdirektivet og det udvidet producentansvar, som kan understøtte reduktion af engangsbrug og omstilling til genbrug i take-away-sektoren (jf. anbefalinger ovenfor).

LOVGIVNING I ANDRE LANDE

Flere andre lande i Europa har allerede indført lovgivningsmæssige tiltag til at understøtte udfasning af engangsbrug og fremme af genbrug. I Frankrig bliver det fra 1 januar 2023 forbudt at servere mad og drikke i engangsservice for "on-site consumption". Samme tiltag er planlagt i Irland, hvor man også indfører en "latte-levy" på engangs to-go kaffekopper. I Tyskland har man netop vedtaget et krav, om at alle caféer og restauranter, der tilbyder mad og drikke to-go fremover skal tilbyde kunderne et genbrugeligt alternativ til deres take-away.

TOP 10 PLASTIK

I DK NATUR

1. Cigarettskod
2. Plaststykker
3. Chipsposer og slikindpakning
4. Små plastposer
5. Andre plast-/flamingostykker
6. Flamingostykker (<50 cm)
7. Bæreposer
8. Plastkapsler/-låg til drikkevarer
9. Plastkopper og -låg (To Go)
10. Sejlgarn og snor

Øverst: Engangskrus på is/sø, København, 2021. Nederst: Engangsprodukter i overfyldt skraldespand, København 2020.

FAKTA: PLASTIK I HAVET

Der er fundet plastik overalt i vores oceaner, fra de mest fjerntliggende strande, til havisen i arktis, og de dybeste havbunde. Det estimeres, at 94 % af al plast i havet findes på havbunden, 5 % på strande og kun 1 % i overfladen. Oceana har belyst, hvordan plastik fanges og ophobes på havets dyb, og i undersøiske fordybninger og kløfter. Områder som ofte også er vigtige leve- og ynglesteder for fisk og havdyr. Når plasten er på havbunden, er det umuligt nogensinde at rense den op igen⁸.

Plastik udgør en direkte trussel for en lang række dyrearter, der enten kvæles af plastikstykker eller langsomt dør af sult, fordi deres maver over tid bliver fyldt op af plastik, og derfor ikke har plads til føde. I Danmark er der fundet plastik i maven på ca. hver fjerde sild og torsk, og i over 95 procent af døde mallebukker, der findes på de danske strande^{9 10}.

Problemet med plast er, at det aldrig forsvinder helt. I havet brydes det langsomt ned i mindre og mindre stykker, og bliver til mikroplast, der fungerer som små svampe, der tiltrækker skadelige kemikalier. Når de spises af fisk og skaldyr, arbejder mikroplasten sig ind i fødekæden¹¹.

Øverst: Eremitkrebs i plastikpose, Nordsøen. Nederst: Plastikemballage på havbunden, Vesterhavet. Oceana Nordsø-ekspedition 2016 og 2017.

REFERENCER

¹ Forrest A, Giacomazzi L, Dunlop S, et al. (2019): Eliminating Plastic Pollution: How a Voluntary Contribution From Industry Will Drive the Circular Plastics Economy. *Frontiers in Marine Science* 6: 627. doi: 10.3389/fmars.2019.00627

² European Commission (2018): Impact assessment: Reducing Marine Litter: action on single use plastics and fishing gear

³ UN environment programme and GRID-Arendal (2016): Marine Litter, Vital Graphics

⁴ Borelle et al. (2020): Predicted growth in plastic waste exceeds efforts to mitigate plastic pollution; *Science* 369, 1515 (2020) DOI: 10.1126/science.aba3656

⁵ Syberg et al (2020): A nationwide assessment of plastic pollution in the Danish realm using citizen science, *Scientific reports (nature.com)* 10:17773

⁶ Schuyler et al (2018): Economic incentives reduce plastic inputs to the ocean. *Marine Policy*, 96, 250-255.

⁷ Zero Waste Europe & ReLoop (2020): Reusable vs single-use packaging

⁸ Oceana (2020): Plastic in the deep: an invisible problem: [oceana-plastic_in_the_deep_an_invisible_problem.pdf](#)

⁹ DTU Aqua (2016): Analysis of microplastic in the stomachs of herring and cod from the North Sea and Baltic Sea

¹⁰ Miljø- og Fødevareministeriet (2019): Havmiljø - Danmarks Havstrategi II – første del

¹¹ Rochman et al. (2015): Anthropogenic debris in seafood: Plastic debris and fibers from textiles in fish and bivalves sold for human consumption, *Scientific Reports (nature.com)*

OCEANA IN EUROPE

europe.oceana.org

European Headquarters
Email: europe@oceana.org

European Union Office
Email: brussels@oceana.org

Copenhagen Office
Email: copenhagen@oceana.org

United Kingdom Office
Email: oceanauk@oceana.org